

Jospe PEDRALS

El romanço d'Anna Tirant. Els diaris de Bolló, 2

Barcelona: Labreu («Alabatre» 34), 2012.

Labreu i Josep Pedrals s'han convertit en una editorial i un escriptor exemplars del present poètic. Aquella, pel que té d'espai obert, dispersió estètica, recuperació de tradicions diverses, potenciació de tota mena de valors i recerca de vies de producció i difusió alternatives a la indústria –però que en depenen i la complementen, ja que són possibles gràcies a l'existència d'aquesta, tant pels avenços tecnològics que aporta com perquè defineix allò que en queda al marge. Pedrals actua amb una sensibilitat plenament contemporània –ho certifica la seva sintonia amb amplis sectors de públic– en tots els canals que se li ofereixen: espectacle audiovisual, llibre, CD, diaris, ràdio, Internet... Fent tots els papers de l'auca: actor, professor, músic, showman, escriptor, rapsode, organitzador, cantant... Des de tots els estils poètics i musicals, i en contacte amb totes les formes culturals i literàries –del còmic al poema barroc, del *western* al *hip-hop*. No és estrany, doncs, que un dels nuclis de la seva obra sorgeixi de la crisi d'identitats argumentals, narratives, contínues, unitàries, sòlides, viscuda per la condició postmoderna, essencialment fragmentada, diversa, dissociativa, esquizofrènica. *Escola italiana* (2003) pren la forma d'antologia de poetes italians lúdics i alhora clàssics, arrauxats i assenyats. *El furgatori. Els diaris de Bolló* (2006) es declarava aplicació de «tota la teoria exposada en les suposades traduccions d'*Escola italiana*». *El romanço d'Anna Tirant* replanteja la qüestió posant-la explícitament en relació amb les teories que l'han analitzada, però ironitzant amb la contradicció que es pot produir entre aquestes i les sensacions personals. Retreu a Pedrals el seu heterònim Quim Porta: «Contemplant la fragmentació i descomposició del subjecte fruit de la postmodernitat, la meua pregunta és: / Per què sento l'exigència de ser conseqüent amb jo mateix?» (p. 11).

La conjunció entre Labreu i Pedrals, doncs, no resulta gratuïta. Un dels primers tres llibres amb què va néixer «Alabatre» fou *El furgatori*. Pedrals s'hi presentava com l'antòleg dels papers on Quim Porta havia recollit materials referits al poble de Bolló, textos de to divers, procedència poc clara i dubtosa fidelitat a fets i costums reals. En sortia un divertiment proteic, apòcrif, metaliterari, amb el sexe com a tema central. Sis anys més tard, *El romanço d'Anna Tirant* s'obre amb la queixa de Porta per aquella edició dels seus diaris. Com a compensació, exigeix a Pedrals que l'ajudi a corregir i reescriure aquesta nova narració. El Pedrals d'avui, doncs, neix de la

crítica autoirònica al Pedrals d'ahir. I ens ofereix un llibre amb moltes més qualitats que l'anterior.

Consta de dos itineraris d'aprenentatge paral·lels, organitzats en forma de tragèdia clàssica –pròleg, pàrode, cinc episodis, èxode i estàsims, i fins s'hi produeix una anagnòrisi. El primer és el viatge d'Anna Tirant. Parteix d'una realitat molt literària, feta amb citacions de Martorell, Lull, Casellas, Rodoreda o Sales; després Anna s'escapa dins el carro d'un mercader «intermediari entre la realitat i els ideals» (p. 107); i topa amb l'estoïcisme de Marc Aureli, l'epicureisme de Titus Lucreci i el cinisme d'un gos cec. L'«anar tirant» es revela així com un encadenament cultural, la versió pedralsiana de la santa continuïtat orsiana: «Vinc de la veu de la veu de la veu / que –vés tirant– surt del fons de la gola / del rebesavi de l'avi» (p. 169). Perquè, al cap i a la fi, lluny de tota mena de transcendentalismes, la cultura, l'art, la poesia, són un entreteniment que ha servit des de sempre per fer la vida més agradable, per poder «anar tirant»: a l'home «convé que l'entretingui / quelcom interessant / que li adeliti el viure. / ...que importa anar tirant, / capbussar en bany de lletra / la ment, etcètera, etcètera» (p. 191). Són els versos finals, que donen una estructura circular al llibre, ja que s'obre amb Anna Tirant i el capbussament en el bany de lletra que són les esmentades referències a Martorell, Lull, Casellas, Rodoreda, etc. etc.

L'altre itinerari és el que fan dialogant Porta i Pedrals per carrers de Barcelona els noms dels quals espacialitzen els coneixements en disputa –Eterna Memòria, Maragall, Oblit, Perill, Llibertat, Virtut... Si les peripècies d'Anna tenen com a models la narrativa en vers medieval, la picaresca o Carner (del qual es versiona de nou, com a *El furgatori*, «Eglé i la síndria»), aquesta forma de diàleg prové, òbviament, de la filosofia clàssica.

Entre cadascun dels episodis d'aquest doble aprenentatge, els estàsims presenten poemes plens de jocs humorístics amb la llengua que no formen part de l'argument però que, de fet, donen la mesura del sentit que tot plegat pren. Perquè si el conjunt del llibre ofereix un aprenentatge existencial, moral, lingüístic i literari, Pedrals no en predetermina el final, no aposta per una tria entre les posicions presentades i no arriba a conclusions –des d'aquest punt de vista, les referències a la tragèdia clàssica són més aviat subvertides, com ho és el model psicològic de *bildungsroman*. En un dels pocs fragments del llibre que el comprometen al marge d'equívocs, afirma: «moralment, un poeta sempre provoca desconfiança» (p. 79). En efecte, la contraposició de perspectives de les cartes inicials introdueix l'ambigüïtat irònica constant en els diàlegs de Porta i Pedrals, guiats pels noms que els envolten, així com els estàsims neixen determinats per les formes poètiques i lingüístiques, i les aventures d'Anna, a més, pel joc narratiu versificat. El pensament de Pedrals discorre més aviat, i gairebé de manera exclusiva, per la qualitat formal de les paraules i de les estructures retòriques. És una opció plena de perills –en els quals cau insistentment el seu insigne predecessor directe. Un itinerari diferent ho revelaria: «D'anar oblidant que a la música també li cal un pur contorn» la poesia «degenera», perquè també necessita l'«exacte sentit» (Riba); «el mot, buidat de tot concepte, de tota equivalència com a símbol, simple entitat sonora» no val més que pel xoc que provoca

(Manent); la poesia ha de potenciar «els seus valors significatius il·limitats» (Valéry) perquè només és possible «sempre que el tema sigui valorat per si mateix» (Eliot).

El romanço d'Anna Tirant, però, salva aquests esculls amb l'estructura narrativa al·legòrica, el contingut filosòfic i missatges ètics molt actuals. I, és clar, amb la defensa de l'art com a simple acompanyament de l'«anar tirant» quotidià. Però llavors se li presenta un altre parany. El d'esdevenir un llibre certament divertit, intel·ligent, sa, brillant, fruit d'una gran cultura, però, ai las!, superflu: «Ja podeu dir que sóc una animeta, / superficial» (p. 90). Un llibre en què la poesia és un esplèndid nou vestit per a fórmules culturals preexistents; que sucumbeix al «ja està tot dit» i val només per les descobertes purament formals. Un llibre intranscendent. Per tant, un gran llibre del seu temps, en què la gravetat i l'indispensable han estat precisament trobats en la intranscendència, la banalitat, l'anècdota —o abolits per aquestes, dirien els homes d'abans.

És evident, i ell mateix hi ha insistit sovint, que les fórmules literàries que emprava Pedrals no neixen en la postmodernitat. És tan evident com que ell no fa poesia barroca o que aquesta no es llegeix ni s'utilitza avui igual com durant el Romanticisme o el Postsimbolisme. Jugar amb les paraules porta sempre, a consciència o no, molt més enllà de la simple diversió: és situar-se en un present sorgit de la transformació irreversible del passat, però eternament llastat per aquest. Intentar comprendre-ho i comunicar-ho és la base del coneixement cultural compartible, no pas, com diu Porta, «un alienament cultural excusat amb historicismes i cronologia d'*abans i després*» (p. 10). L'egocentrisme de la creativitat veu sempre rebaixada la pròpia grandesa en les edicions i les lectures amb què la massa inferior la limita. Tal és, però, l'honorable destí de tota la literatura. I de la mateixa vida. Porta ho assumeix, talment un don Toni de Bearn, en deixar-se reescriure pel Pedrals que ha educat. Al seu torn llegit per qui signa aquestes ratlles, que estava predestinat a ser vist (si el poeta moralment provoca desconfiança, el crític és directament rebutjat) com un vulgar castrador taxonomista de genialitats sublimes pels déus que les inspiren: marro i gat profetitzat pel «Marro humit» de «Marrumí» que violenta la vida a l'«Estàsim tercer» d'*El romanço d'Anna Tirant*. Un llibre per a la història.

Jordi Marrugat

Universitat Autònoma de Barcelona